

ზოგადი ქირურგიის კათედრა

100

წელი

სურათი 1. პროფესორი გრიგოლ მუხაძე

„ქირურგია ხელოვნებათაგან ყველაზე კეთილშობილია“

აბუ ალი იბნ სინა

წინათქმა

ზოგად ქირურგიას, როგორც დისციპლინას, განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს უმაღლესი სამედიცინო განათლების სისტემაში. ეს განპირობებულია, უპირველეს ყოვლისა, საგნის არსით, რომელიც მოიცავს დიდ ინფორმაციულ ბლოკს და წარმოადგენს საინტეგრაციო საფეხურს საბაზისო დისციპლინებსა და კლინიკურ დისციპლინებს შორის. იგი სცილდება საკუთრივ ქირურგიის ფარგლებს და მოიცავს ყველა საექიმო დარგისთვის სასარგებლო და აუცილებელ ინფორმაციას. ზოგადი ქირურგიის კურსის ძირითადი მიზანი სტუდენტთა მიერ ქირურგიულ ავადმყოფთა გამოკვლევის, სემიოტიკისა და ოპერაციული მკურნალობის საფუძვლების გაცნობაა, საიდანაც გამომდინარეობს საგნის ამოცანები, რომელთა საფუძვლიანი ცოდნის გარეშე, უბრალოდ შეუძლებელია შემდგომი, არა მარტო ქირურგიული, არამედ ყველა სხვა კლინიკური დისციპლინის შესწავლა.

სწორედ ამიტომ მოიცავს ზოგადი ქირურგია ისეთ თავებს, როგორებიცაა: ასეპტიკა და ანტიასეპტიკა, გაუტიკვარება, რენიმაციული ღონისძიებები, სისხლის დენა და ჰემოსტაზის მეთოდები, სისხლისა და მისი შემცველი ხსნარების გადასხმა, ქირურგიული ავადმყოფის გამოკვლევის მეთოდები, ქირურგიული ოპერაციის სახეები, ეტაპები, ოპერაციისწინა და შემდგომი პერიოდები და სხვ.

ფაქტიურად, ყველა ქირურგიული დისციპლინის თეორიული საფუძველი და ბალავარი სწორედ ზოგადი ქირურგიაა. ამიტომაც არ იყო შემთხვევითი გრ. მუხაძის გადაწყვეტილება, 100 წლის წინ ორგანიზება გაეწია ქირურგიულ დისციპლინათა შორის უპირველესის, ზოგადი ქირურგიის კათედრის დაარსებისთვის. ქართული მეცნიერული ქირურგიის წინამძღოლმა კარგად იცოდა, რომ ზოგადი ქირურგია ფუნდამენტური და მაინტეგრირებელია ყველა სხვა ქირურგიული დისციპლინისათვის და უზრუნველყო ამ საბაზისო საგნიდან ქირურგიული მიმართულებების ჩამოყალიბება. გრ. მუხაძე წინ მიუძღვის ქართული ქირურგიის ბრწყინვალე შვიდეულს. ჩვენ დღეს მათ, როგორც ქირურგიული სკოლის ჩამომყალიბებელ მასწავლებლებს ვისხენებთ. ამ რვა პიროვნებას ერთმანეთთან ქირურგიის თავგანწირული სიყვარული და ზოგადი ქირურგიის კათედრა აკავშირებს, რომელსაც სხვადასხვა დროს ხელმძღვანელობდნენ და ამ წუთიერი სოფელიდან სამარადჟამოდ სახელმწიფო ქილინი სამუდამო სასუფეველს შეუერთდნენ.

*თსუ ზოგადი ქირურგიის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი,
პროფესორი ილია ჭანუყვაძე*

შესავალი

რუსეთის იმპერიაში წარმოებულმა რევოლუციებმა საქართველოსთვის გარკვეული პოზიტიური შედეგები მოიტანა:

- საქართველო, რომელიც რუსეთის იმპერიის წიაღში თბილისის და ქუთაისის გუბერნიებად იგულისხმებოდა, დამოუკიდებელი რესპუბლიკა გახდა.
- საქმის წარმოება სახელმწიფო ორგანიზაციებში (დაწესებულებებში) საყოველთაოდ ქართული გახდა.

- ფრთა შეესხა ქართველთა ოცნებას და საწავლო პროცესები ქართულად წარიმართა.
- საქართველოსკენ მასიურად დაიწყო დინება ინტელიგენციამ, რომელიც გაფანტული იყო რუსეთის იმპერიის სხვადასხვა ადგილებში და არა მარტო რუსეთში, არამედ ევროპის ქვეყნებშიც. ამან განაპირობა, რომ ქართული საზოგადოების თითქმის ყველა ფენაში უკვე არსებული მძლავრი იდეა, უმაღლესი სასწავლებლის შექმნისა, საბოლოოდ განხორციელებულიყო.

უნივერსიტეტის დაარსება და სამკურნალო ფაკულტეტის იღვა

1918 წელს ქართული უნივერსიტეტის დაარსებისთანავე გათვალისწინებული იყო უნივერსიტეტში სამკურნალო ფაკულტეტის გახსნა. სამკურნალო ფაკულტეტის გახსნას იმ წელს საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტმა დაასწრო, რადგანაც სამკურნალო ფაკულტეტის ორგანიზაცია გარდა შესაფერისი სამეცნიერო ძალებისა, რომელთა გამონახვა შესაძლებელი იყო საქართველოს ფარგლებს გარეთ მყოფ ქართველ მეცნიერთა შორის და თვით საქართველოშიც, მოითხოვდა საორგანიზაციო დროს, ამასთანავე სასწავლო და სამეცნიერო დამხმარე დაწესებულებების შექმნას.

სამკურნალო ფაკულტეტის დაუყოვნებლად შექმნის აზრი პოპულარული იყო და აქტიურად ტრიალებდა ქართველ ექიმთა და ბუნებისმეტყველთა საზოგადოებაში და საქართველოს მაშინდელ საკანონმდებლო ორგანოებში. ექიმთა და ბუნებისმეტყველთა საზოგადოება ამ მიზნისათვის ფულის შეგროვებასაც კი შეუდგა.

1918 წლის თებერვალში, საქართველოს ეროვნული საბჭოს (პარლამენტის) სამკურნალო სექციამ მიმართა უცხოეთში მყოფ ქართველ პროფესორებს, დოცენტებს და მეცნიერ-ხელმძღვანელებს გაზაფხულისთვის ტიფლისში დაბრუნების შესახებ, სადაც უნდა გამართულიყო სხდომა და დაისმებოდა უნივერსიტეტში სამკურნალო ფაკულტეტის დაარსების საკითხი.

უნივერსიტეტის პროფესორთა საბჭო სამკურნალო ფაკულტეტის დაარსებას უახლოეს ამოცანად თვლიდა. 1918 წლის 8 მარტს, საბჭოს სხდომაზე, თხოვნით მიმართეს ექიმთა და ბუნებისმეტყველთა საზოგადოებას, შეგროვილი თანხით შეეძინათ საფრანგეთის მისიიდან (სამედიცინო) სამკურნალო წიგნთსაცავი და რენტგენის მოწყობილობა.

სამკურნალო ფაკულტეტის დაარსების საკითხი მზადდებოდა უნივერსიტეტის ყველა ხელმძღვანელ და მაშინდელი რესპუბლიკის სახელმწიფო წრეებშიც.

უნივერსიტეტის პროფესორთა საბჭო, რომელიც შეიკრიბა 1918 წლის 2 მაისს დიდი სიფრთხილით მიუდგა ამ საკითხს.

საბჭოს თავის შემადგენლობაში არ ჰყავდა საექიმო განათლების პირები, ამიტომ გადაწყდა, რომ იმ ეტაპზე გახსნილიყო საბუნებისმეტყველო-სამათემტიკო ფაკულტეტი, საბჭო შევსებულიყო მედიკოსი პროფესორებით, რაც უზრუნველყოფდა სამკურნალო ფაკულტეტის შექმნის შესაძლებლობას.

ამ საქმის ორგანიზებაში დახმარება უნდა გაეწია ქართველ ექიმთა და ბუნებისმეტყველთა საზოგადოებას.

ამ გადაწყვეტილებიდან თენახვერის შემდეგ 17 ივლისს უნივერსიტეტის საბჭომ დაადგინა, სექტემბერშივე გახსნილიყო სამკურნალო ფაკულტეტი.

1918 წლის 19 ივნისს შედგა ქართველ ექიმთა და ბუნებისმეტყველთა საზოგადოების სხდომა სპირიდონ ვირსალაძის თავმჯდომარეობით და უნივერსიტეტის მიმართვის თანახმად უნივერსიტეტის გამგეობაში წარმომადგენლებად აირჩიეს მედიცინის დოქტორები: ივანე თიკანაძე, სპირიდონ ვირსალაძე, გრიგოლ მუხაძე.

1918 წლის 25 ივნისს შედგა უნივერსიტეტის პროფესორთა საბჭოს სხდომა, უკვე სამი ექიმის მონაწილეობით.

სხდომა დაადგინა: „დაუყოვნებლივ იქნას მიღებული ზომები სამკურნალო ფაკულტეტის სექტემბრიდან გახსნისათვის და ფაკულტეტის საჭიროებისათვის მიწინეულ იქნეს სავადმყოფოები“.

ამ საქმის მოგვარება დაევალა გამგეობის წევრებისგან და ქართველ ექიმთა და ბუნებისმეტყველთა საზოგადოების წარმომადგენლობიდან შემდგარ კომისიას.

სამკურნალო ფაკულტეტი

1918 წლის 18 აგვისტოს სხდომაში საფუძველი ჩაუყარა ფაკულტეტის პირველ მეცნიერ-ხელმძღვანელთა კადრს და მატერიალურ ტექნიკური ზაზის შექმნას:

- ადამიანის ნორმალური ანატომიის კათედრის გამგედ და პროფესორად აირჩიეს ხარკოვის უნივერსიტეტის პროზექტორი ალექსანდრე ნათიშვილი.
- ცხოველთა ფიზიოლოგიის კათედრის პროფესორად – ხარკოვის უნივერსიტეტის პრივატ-დოცენტი ვარლამ მოსეშვილი.

ალიძრა შუამდგომლობა მინისტრთა საბჭოს წინაშე, რომ ფაკულტეტის საჭიროებისთვის სხვადასხვა უწყე-

სურათი 2. პროფესორი სპირიდონ ვირსალაძე

სურათი 3. პროფესორი ივანე თიკანაძე

ბების საავადმყოფოები და ლაბორატორიები აუცილებელად დაკავშირებულიყო უნივერსიტეტთან.

უნდა ითქვას, რომ მაშინდელი ხელისუფლება ამ მიმართვას მზადყოფნით შეხვდა და პასუხისმგებლობით მოეკიდა.

ფაკულტეტის გართობა და პირველი მიღება

1918 წლის სექტემბრიდან 1919 წლის აპრილამდე საბუნებისმეტყველო-სამათემატიკო და სამკურნალო ფაკულტეტები ერთიანი იყო, ყავდა ერთი პრეზიდიუმი, ყველა საკითხი, ეხებოდა იგი საბუნებისმეტყველოს თუ სამკურნალოს, წყდებოდა გართიანებულ სხდომებზე.

იმთავითვე გამოვლინდა სამკურნალო ფაკულტეტზე სწავლების მსურველთა დიდი ლტოლვა, ამიტომ პირველივე სხდომაზე, რომელსაც თავმჯდომარეობდა დამსახურებული პროფესორი პეტრე მელიქიშვილი (18 წლის 20 ოქტომბერი) განისაზღვრა მისაღებ სტუდენტთა რიცხვი და შეიქმნა საკონკურსო პირობები.

ზოგადი ჰირურგიის კათედრის შექმნა

1919 წლის 10 იანვარს მესამე კურსის სტუდენტთა კლინიკური სწავლებით უზრუნველყოფისათვის ფაკულტეტის საბჭომ აირჩია:

- მეანობის კათედრის გამგედ და პროფესორად ივანე თიკანაძე,
- დიაგნოსტიკის კათედრის გამგედ და პროფესორად თავრიდის უნივერსიტეტის პროფესორი ალექსანდრე ალადაშვილი,
- კერძო პათოლოგიისა და თერაპიის კათედრის გამგედ და პროფესორად სპირიდონ ვირსალაძე,
- ქირურგიული პათოლოგიის კათედრის გამგედ და პროფესორად მედიცინის დოქტორი გრიგოლ მუხაძე.

სწორედ ეს დღე ითვლება „ზოგადი ქირურგიის კათედრის“ დაარსების თარიღად!

ზოგადი ჰირურგიის კათედრა

თავდაპირველად მას ეწოდა „ქირურგიული პათოლოგიის კათედრა“. შემდეგ – „ზოგადი ქირურგიული პათოლოგიის კათედრა პროპედევტიკული კლინიკით“.

მოგვიანებით, 1928 წლის ბოლოს, ნიკოლოზ კანია-ნის კათედრის გამგეობის ვადაში მას ეწოდა „ზოგადი ქირურგიის კათედრა“.

ამრიგად, ზოგადი ქირურგიის კათედრა პროპედევტიკული კლინიკით დაარსდა 1919 წელს და განთავსდა „წმინდა მიქაელის“ საავადმყოფოში.

1922 წლიდან კათედრა გადაიტანეს „ამიერკავკასიის რკინისგზების“ საავადმყოფოში.

კათედრის პირველი გაგზავნა – გრიგოლ მუხაძე

ბატონი გრიგოლი კათედრას ხელმძღვანელობდა 1919 წლის 10 იანვრიდან 1921 წლის მაისამდე, როდესაც იგი გახდა ჰოსპიტალური ქირურგიის კათედრის გამგე.

ფაქტიურად, იგი აყალიბებდა და განაგებდა ყველა ქირურგიულ მიმართულებას და არა მარტო ქირურგიულს.

სურათი 4. პროფესორი გრიგოლ მუხაძე

მაგალითად, ზოგადი ქირურგიის კათედრის გამგედ ყოფნის პერიოდში, უნივერსიტეტის საბჭო „გადაწყვეტილებით ანდობს პროფესორ მუხაძეს ზოგადი პათოლოგიის კათედრის მოწყობას, ფაკულტეტისათვის კლინიკური ქირურგიული ბაზების ორგანიზაციას და მოწყობას, კანისა და ვენერიული კლინიკის მოწყობას“.

1921 წლის იანვარში იგი შეუდგა ჰოსპიტალური ქირურგიული კლინიკის ორგანიზებას. იმავე წელს დაარსდა ყელის, ყურისა და ცხვირის სნეულებათა დოცენტურა, რომელსაც, როგორც გამგე, თავად უძღვებოდა, მედიცინის დოქტორ ასპისოვთან ერთად. ამავე დროს, არჩეული იყო ფაკულტეტის დეკანად.

ზოგადი ქირურგიის კათედრის დაარსებით, აკად. გრ. მუხაძემ საუკუნის წინ ჩაუყარა საფუძველი ქირურგიული მიმართულებების ცალკე დარგებად ჩამოყალიბებას; ამ მიზნით თავისი პირველი თაობის მოწაფეები გაამწესა: უროლოგიაში – ალექსანდრე წულუკიძე, ონკოლოგიაში – კონსტანტინე ვეფხვაძე, ტრავმატოლოგიაში – მიხეილ ცხაკაია, ქირურგიულ სტომატოლოგიაში – ალექსანდრე ედიბერიძე.

შეუძლებელია, ამომწურავად ისაუბრო გრ.მუხაძის ტიტანურ ღვაწლზე საქართველოში ქირურგიული საქმიანობის განვითარებაში. წარმოგიდგინთ მხოლოდ საკითხებს, რაშიც ზურგს მიმაგრებს აკადემიკოს მ. კომახიძის და ალ. ჩაჩანიძის ბიოგრაფიული ნაშრომი გრ. მუხაძის შესახებ:

- გრ.მუხაძე საქართველოს ბუნებისმეტყველთა და ექიმთა საზოგადოების ერთ-ერთი ორგანიზატორი;
- გრ.მუხაძე თბილისის უნივერსიტეტის სამკურნალო ფაკულტეტის ერთ-ერთი ორგანიზატორი;
- გრ. მუხაძე და სამხედრო-საველე ქირურგია;
- გრ. მუხაძე მსოფლიო ომებში;
- გრ.მუხაძე ზოგადი ქირურგიის კათედრის ფუნდამენტიდან ახალი ქირურგიული განშტოებებისა და მოსაზღვრე დისციპლინების ფუძემდებელი;
- გრ.მუხაძე საქართველოს ქირურგიული საზოგადოების და ამიერკავკასიის ქირურგთა ყრილობების მოწვევისა და ჩატარების ორგანიზატორი;

სურათი 5. პროფესორი ნიკოლოზ კახიანი

- გრ.მუხაძე სისხლის გადასხმის საქმის და სამსახურის ორგანიზატორი (ჰემატოლოგიისა და ტრანსფუზოლოგიის ინსტიტუტის დაარსება);
- გრ.მუხაძე რესპუბლიკის ცენტრალური კლინიკური ინსტიტუტის დირექტორი;
- გრ.მუხაძე სსრკ სამედიცინო აკადემიასა და საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიაში;
- გრ.მუხაძის მოწაფეები და მისი მეთოდი ახალგაზრდების შერჩევასა და შემდგომ წამყვან ქირურგებად ჩამოყალიბებაში;
- გრ.მუხაძე კერძო ქირურგიის სახელმძღვანელოს ავტორი და გამოცემის ხელმძღვანელი;
- გრ.მუხაძის სამეცნიერო მემკვიდრეობა და გამოუქვეყნებელი შრომები;
- გრ.მუხაძის ხელმძღვანელობით შესრულებული დისერტაციები.

პროფესორი ნიკოლოზ კახიანი

ჰოსპიტალური ქირურგიული კლინიკის ხელმძღვანელად პროფესორ მუხაძის არჩევის შემდეგ, 1921 წლის 23 მაისს, ზოგადი ქირურგიის კათედრის გამგედ, მუხაძის რეკომენდაციით, საფაკულტეტო საბჭოს სხდომაზე, არჩეული იყო პროფესორი ნიკოლოზ კახიანი. საზოგადოებისთვის უკვე ცნობილი, მრავალმხრივი ტალანტით დაჯილდოვებული პიროვნება;

1928 წლის საუნივერსიტეტო ჩანაწერებით პროფესორ კახიანთან კათედრის უფროსი ასისტენტია: მედიცინის დოქტორი კონსტანტინე დავითის ძე ერისთავი; უმცროსი ასისტენტი: ეფრემ ფარნაოზის ძე ზაქარაია; ორდინატორები: ექიმები ალექსანდრე სოლომონის ძე ოსიძე (1925 წლიდან), სერგი ივლიანეს ძე ჩახუნაშვილი (1926 წლიდან), ეგნატე ყაის ძე ფიფია (1927 წლიდან) და მიხეილ იოსების ძე ტყავაძე.

კათედრას აქვს აუდიტორია, ლაბორატორია და 40 კლინიკური საწოლი. კათედრასთან შესრულებულია 23 სამეცნიერო შრომა.

გიმნაზიაში ნ. კახიანის თანაკლასელი იყო, მომავალში ცნობილი რეჟისორი, ევგენი ვახტანგოვი, რომელიც დიდ მომავალს ელოდა მისგანსახელოვნებო ასპარეზზე.

ნ.კახიანი ვლადიკავკაზში „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების“ წევრი იყო და ქართველ მოსწავლეებს რუსულ ენასა და მათემატიკაში ამეცადინებდა.

ნიკოლოზ კახიანმა 1910 წელს დაამთავრა ოდესის უნივერსიტეტი და ოთხი წელი იმუშავა იქვე ანატომიის კათედრაზე. იგი რამდენიმეჯერ მიავლინეს ქაიროში ბალნამირების ეგვიპტური წესის შესასწავლად.

შემდეგ მუშაობდა ეკატერინოსლავის უნივერსიტეტში ანატომიის კათედრის გამგედ.

1919 წელს გადმოვიდა თბილისის ახლად დაარსებულ უნივერსიტეტში, ჯერ ჰისტოლოგიის, შემდეგ კი –

სურათი 6. ზოგადი ქირურგიის კათედრის შემადგენლობა და პროფესორი ნიკოლოზ კახიანი

ტოპოგრაფიული ანატომიისა და ოპერატიული ქირურგიის კათედრის გამგედ;

1921 წლიდან სიცოცხლის ბოლომდე განაგებდა სამკურნალო ფაკულტეტის ზოგადი ქირურგიული პათოლოგიის კათედრას პროპედევტიკული კლინიკით.

კლინიკა იმ დროს მინიმალური ინვენტარითაც არ იყო აღჭურვილი, კოლექტივმა ნ. კახიანის თაოსნობით სერიოზული და წარმატებული მუშაობა გაწავალა.

კახიანმა საქართველოში დანერგა კუჭის რეზექცია წყლულოვანი დაავადების დროს, ტვინის დანამატზე მიდგომის და მისი ამოკვეთის, თირკმლისა და თირკმელზედა ჯირკვლის რეზექციის, ტუბერკულოზით დაზიანებული თირკმლის სისხლის ძარღვების გადაკვანძვის, თავის ქალას ტრეპანაციის, გულის ჭრილობების გაკერვისა და სხვა ურთულესი ოპერაციები.

ნ.კახიანის კალამს ეკუთვნის მრავალი სამეცნიერო ნაშრომი და სახელმძღვანელო. იგი განსაკუთრებით ზრუნავდა ქართული სამედიცინო ტერმინოლოგიის სრულყოფისათვის.

გრ. მუხაძესა და ა. მაჭავარიანთან ერთად საფუძველი ჩაუყარა საქართველოში მეცნიერული და კლინიკური ქირურგიის განვითარებას

კონსტანტინე ერისთავი წერდა: „ნიკოლოზ კახიანს ყველაფერი ჰქონდა იმისათვის, რომ ახალგაზრდობის და ხალხის ყურადღება მიეპყრო. გარეგნულად ის ძალზე ლამაზი იყო. მოპყრობა კულტურული და რბილი ჰქონდა. ანატომიის კარგი ცოდნა ხელს უწყობდა ზედმიწევნით რთული ოპერაციების გაკეთებაში. ჩვენ ძალზედ შესმატებულად ვმუშაობდით ერთად, მისი სიცოცხლის უკანასკნელ დღემდე“.

ეფრემ ზაქარაიას აზრით: „გრიგოლ მუხაძემ და ნიკოლოზ კახიანმა ისეთივე რენესანსი მოუწყვეს ქართული ქირურგიას, როგორც მიქელანჯელომ, ჯოტომ, ტინტორეტომ, სანდრო ბოტიჩელიმ და ლეონარდომ იტალიურ ხელოვნებას“.

ნიკოლოზ კახიანი სრულიად ახალგაზრდა, 44 წლის ასაკში გარდაიცვალა.

პროფესორი კონსტანტინე ერისთავი

ნიკოლოზ კახიანის გარდაცვალების შემდეგ, 1928 წლიდან 1941 წლამდე, კათედრას ხელმძღვანელობდა კონსტანტინე ერისთავი.

კ.ერისთავმა თავის დაარსებულ „კლინიკური და ექსპერიმენტული ქირურგიის ინსტიტუტში“ თავი მოუყარა უნიჭიერეს ახალგაზრდა კადრებს. მოწაფეებთან და მოწვეულ პრაქტიკოს მეცნიერებთან ერთად დანერგა გულის, სისხლძარღვების, ფილტვების, საყლაპავი მილის, თავის ტვინის ოპერაციები და ქირურგიის ინსტიტუტში დაარსა შესაბამისი განყოფილებები. მასვე მიუძღვის დიდი წვლილი საქართველოში ტრავმატოლოგიისა და ონკოლოგიის განვითარების საქმეში. მასვე ეკუთვნის მრავალი სამეცნიერო ნაშრომი ქირურგიის, მორფოლოგიის, ონკოლოგიისა და მედიცინის ისტორიის აქტუალურ საკითხებზე.

მისი მოღვაწეობის პერიოდში საქართველოს სამედიცინო სფეროში, არ დაწყებულა ახალი საქმე, რომლის ინიციატორი, ორგანიზატორი ან აქტიური მონაწილე კონსტანტინე ერისთავი არ ყოფილიყო.

სურათი 7. ცენტრში ნიკოლოზ კახიანი მეუღლესთან ქალბატონ ტერეზასთან ერთად. სურათი გადაღებულია კახიანების საგვარეულო სახლის ეზოში სოფელ როკითში, სადაც ბატონი ნიკოლოზი ზაფხულობით თანამშრომლებთან ერთად ჩადიოდა და ქირურგიულ ოპერაციებს ატარებდა. კახიანების საოჯახო არქივი. მოგვაწოდა პროფესორ ზაზა კახიანის ქალიშვილმა ქალბატონმა დარეჯანმა.

სამედიცინო ინსტიტუტის დირექტორად მისი დანიშვნიდან სულ რაღაც 3-4 დღეში დიდი სამამულო ომი დაიწყო. დაავალეს, ოთხკურსგავლილი ყველა სტუდენტი ვაჟი ფრონტზე, რიგითი მებრძოლის სტატუსით, გასაწვევად მოემზადებინა. ამ ამბავმა იგი საგონებელში ჩააგდო, თუმცა პირველი მსოფლიო ომის საკუთარი გამოცდილება მოიშველია. იცოდა, რომ ოთხწლიანი სასწავლო კურსის დასრულების შემდეგ, სტუდენტებს შესაბამისი ცნობის წარდგენის შემთხვევაში, უფლება მიეცემოდათ არა ჯარისკაცებად, არამედ ფრონტის და ზურგის ჰოსპიტლებში ექიმებად ემუშავათ. მან გამოიყენა ეს ინფორმაცია და მობილიზება გაუწია ინსტიტუტის ყველა თანამშრომელს ცნობების სასწრაფოდ დასაბეჭდად. 3 დღეში სტუდენტების წასაყვანად ემელონი ჩამოგდა. ინსტიტუტის დირექტორმა მოასწრო და დანიშნულების ადგილას, კომისარიატებში, მიიტანა დაბეჭდილი ცნობები. ამის წყალობით ყველა ოთხკურსგავლილი სტუდენტი, ჯარისკაცის სტატუსის ნაცვლად ექიმებად გაიწვიეს.

სურათი 8. პროფესორი კონსტანტინე ერისთავი

სურათი 9. პროფესორი კონსტანტინე ერისთავი

სურათი 10. პროფესორი ევრემ ზაქარაია

ზოგადი ქირურგიის კათედრის შემდეგ, კ. ერისთავი განაგებდა საფაკულტეტო ქირურგიის (1941–1950), ხოლო შემდეგ ჰოსპიტალური ქირურგიის (1949–1960) კათედრებს.

პროფესორი ევრემ ზაქარაია

1941 წლიდან კათედრის გამგედ აირჩიეს ევრემ ზაქარაია.

პროფესორ ევრემ ზაქარაიას შესახებ ორი მონოგრაფია არსებობს: 1984 წელს პროფესორ თინა სირიას და 1996 წელს თინა სირიასა და ზაზა კახიანის ავტორობით გამოცემული.

პროფესორმა ნიკოლოზ საპეუკომ, მას ახალგაზრდობაშივე, დიდი მომავალი უწინასწარმეტყველა და საფაკულტეტო ქირურგიული კლინიკის ორდინატორად დატოვა. განზრახული ჰქონდა, მომავალში მისთვის კათედრაც ჩაებარებინა. მაგრამ დაიწყო პირველი მსოფლიო ომი და ბატონი ევრემი ფრონტზე წავიდა. იგი მოწინავე ხაზზე მუშაობდა სამხედრო ექიმად, არაერთი მეომარი გადაარჩინა სიკვდილს და საბრძოლო დამსახურებისა და სიმამაცისთვის სამჯერ მიიღო წმინდა გიორგის ჯვარი.

1915 წელს გერმანელებმა ალყა შემოარტყეს ჰოსპიტალს და ევრემი ტყვედ ჩავარდა. ტყვეობაშიც იგი ექიმად მუშაობდა. ტყვე რუსი ჯარისკაცის გამოსარჩლების და გადარჩენისთვის კარცერშიც მოხვდა, ეს ამბავი გახმაურდა. ნიკოლოზ მეორემ მამაცი ექიმი წმინდა გიორგის მეოთხე ჯვრითა და წმინდა ანას ორდენით დააჯილდოვა.

1921 წელს ე. ზაქარაია საქართველოში დაბრუნდა. რამდენიმე თვე მშობლიურ რაიონს ემსახურებოდა. მერე თბილისში, თსუ-ს პროპედევტიკულ-ქირურგიულ კლინიკაში მიიღეს ასისტენტად.

რვა წელი ნ. კახიანთან ერთად იმუშავა. მისი დაკრძალვის დღეს, როცა პროცესიამ რკინიგზის საავადმყოფოს ჩაუარა, ევრემმა, როგორც ერთერთმა მემკვიდრემ, აივნიდან ანგარიში ჩააბარა ნიკოლოზ კახიანს, ისეთი ფორმით, როგორც ეს დილის კონფერენციაზე ხდება.

მისი თანამედროვეების გადმოცემით იგი უზადლო ქირურგი, ფენომენური ნიჭის პატრონი და ბრწყინვალე ორატორი იყო. ლექციის გადაცემის დროს უყვარდა

მაგალითების ილუსტრირება სურათებით, ცხრილებით, რენტგენოგრამებით და პაციენტებით. თუ საჭიროდ მიიჩნევდა, დაფაზეც დახატავდა ხოლმე – ხატვაც ეხერხებოდა. იხსენებენ, ოპერაციას კი არ აკეთებდა – თითქოს ხელოვნების ნიმუშს ქმნიდაო.

იყო მხატვრული ლიტერატურის ჩინებული მცოდნე. ზეპირად იცოდა „ვეფხისტყაოსანი“, ადგილები შექსპირის ტრაგედიებიდან, სხვადასხვა პოეტის ლექსები. ლექციის დროს, თუ აუდიტორიას დალლას და ყურადღების მოდუნებას შეატყობდა, ისე ჩაურთავდა თხრობაში მხატვრულ ნაწარმოებს, როგორც ლექციის ბუნებრივ გაგრძელებას.

მის ბინაში იმართებოდა ლიტერატურული საღამოები, სადაც მწერლები და მეცნიერები იკრიბებოდნენ.

ევრემ ზაქარაიას ნაშრომები ეხება ტეტანუსის მკურნალობის, ართროპლასტიკის, სწორი ნაწლავისა და მუცლის ღრუს ქირურგიის საკითხებს.

მუცლის ღრუს გარდა მალალ დონეზე ატარებდა გულმკერდის, ნეიროქირურგიულ, ონკოლოგიურ, ორთოპედულ და ტრავმატოლოგიურ ოპერაციებს. საბჭოთა კავშირში პირველმა მან გააკეთა ოპერაცია კრონის დაავადების გამო, 1937 წელს თბილისში.

იყო საზოგადო მოღვაწე, აქვეყნებდა ნარკვევებს კოლხეთის ჭაობების ამოშრობის თაობაზე.

გარდაიცვალა 1946 წლის 18 დეკემბერს. 57 წლის ასაკში. გარდაცვალებამდე რამდენიმე საათით ადრე, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის სხდომაზე, ევრემ ზაქარაია აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად აირჩიეს.

პროფესორი ლავით იოსელიანი

ევრემ ზაქარაიას გარდაცვალების შემდეგ 1947 წლის იანვარში ზოგადი ქირურგიის კათედრის გამგედ აირჩიეს პროფესორი ლავით იოსელიანი.

1934 წლიდან იგი ხელმძღვანელობდა თბილისის სასწრაფო დახმარების საავადმყოფოს ქირურგიულ განყოფილებას, რომლის ბაზაზეც ამოქმედდა სამკურნალო ფაკულტეტის ზოგადი ქირურგიის კათედრა.

დ. იოსელიანს უკვე ჰქონდა მდიდარი სასწავლო-პედაგოგიური გამოცდილება ოპერაციული ქირურგიისა და

სურათი 11. პროფესორი ეფრემ ზაქარაია სამხედრო სამსახურში

სურათი 12. პროფესორი დავით იოსელიანი

ტოპოგრაფიული ანატომიის კათედრაზე მოღვაწეობით. კერძოდ, 1919 წლიდან იყო ოპერაციული ქირურგიისა და ტოპოგრაფიული ანატომიის ასისტიენტი ნ.კახიანთან, რომელიც იმ პერიოდში განაგებდა კათედრას.

1934 წლიდან იყო ექიმთა დახელოვნების ინსტიტუტის ტოპოგრაფიული ანატომიისა და ოპერაციული ქირურგიის დოცენტურის გამგე.

1937 წელს აირჩიეს ოპერაციული ქირურგიისა და ტოპოგრაფიული ანატომიის კათედრის გამგედ სამედიცინო ინსტიტუტში. ამავე წელს მიენიჭა პროფესორის წოდება.

თანამშრომლებს ოჯახის წევრებივით პატრონობდა და მფარველობდაო, ასე იგონებდა მას ვლადიმერ ბურაკოვსკი, რომელმაც ახალგაზრდობის გარკვეული წლები ზოგადი ქირურგიის კლინიკურ ბაზაზე გაატარა.

დიდი ავტორიტეტით და სიყვარულით სარგებლობდა არამარტოსაქართველოში, მის გარეთაც. ჰქონდა საქმიანი ურთიერთობები: ჯვანელიძესთან, შევკუნენეკოსთან, იუდინთან, ბაკულევთან, კუპრიანოვთან, ვიშნევსკისთან, პეტროვთან, როზანოვთან, არაპოვთან, ტობჩიბაშევთან. ამ კავშირებს იყენებდა სამეცნიერო და კლინიკური საქმიანობაში ახალგაზრდობის წინ წასაწევად.

პროფესორი დავით იოსელიანი 21 წელი განაგებდა კათედრას. გარდაიცვალა 1968 წელს. როცა ჩვენ, ზოგადი ქირურგიის სწავლა დავიწყეთ, პირველი ლექცია მიხეილ ჩაჩავამ ჩავგიტარა, საოცარი სიყვარულით და ცრემლებით მოიგონა მასწავლებელი და უფროსი მეგობარი.

პროფესორი მიხეილ ჩაჩავა

1968 წლიდან ზოგადი ქირურგიის კათედრის გამგე პროფესორი მიხეილ ჩაჩავაა.

საზოგადოების ფართო წრეებისათვის კარგადაა ცნობილი მიხეილ ჩაჩავას პიროვნება მისი ღვაწლი პრაქტიკულ ქირურგიაში, მეცნიერებასა და პედაგოგიკაში.

იგი იყო წარმატებული ზოგადი ქირურგი: მუცლის ღრუს ურგენტული და გეგმიური ქირურგია, გულმკერდის და გულსისხლძარღვთა ქირურგია, ძვალ-სახსართა ქირურგია, პროქტოლოგია, ქირურგიული ფტიზიატრია და

დამწვრობა. ფლობდა ღვთისაგან მინიჭებულ იღბალს და წარმატებულ ქირურგიულ ნოვაციებს ყველა ჩამოთვლილ სფეროში.

ჩვენი თაობის სტუდენტობას გვახსოვს მისი ლექციები - გასაგებად, მარტივად გადმოსცემდა თემას, უმეტესად ცოცხალი დემონსტრაციებით. იხსენებდა შემთხვევებს საკუთარი პრაქტიკიდან.

ერთერთ ლექციაზე შემოიყვანა პაციენტი, რომელსაც ვირხოვის ჯირკვალი აღმოუჩინა მარცხენა ლავიწზედა ფოსოში, წინ ვიჯექი და ხელით გამასინჯა წარმონაქნი. მითხრა, რასაც ხელით გასინჯავ არასოდეს დაგავიწყდებაო.

ვესწრებოდით მის მიერ ჩატარებულ ოპერაციებს. შეგვიმჩნევია, გადაშლილი ანატომიური ატლასი ედო მალალ სკამზე, ოპერაციის მსვლელობას შეაჩერებდა, ატლასს ჩახედავდა და ოპერაციას უბრუნდებოდა გაგონილი მქონდა, რომ გარკვეული პერიოდი ოპერაციული ქირურგიისა და ტოპოგრაფიული ანატომიის კათედრაზე მოღვაწეობდა, გამიკვირდა ანატომიას ახლა ეცნობათქო. წლების შემდეგ და ტოპოგრაფიული ანატომიის კათედრის ასპირანტი გავხდი მივხდი ამას დიდი პასუხისმგებლობის გრძნობა აკეთებინებდა, ატლასის ნორმალურ სურათს ადარებდა პათოლოგიაში ჩაფლულ ანატომიურ წარმონაქმნებს. ამოწმებდა, არაფერი გამორჩენოდა.

ბატონი მიხეილი ხშირად მონაწილეობდა ქირურგთა საერთაშორისო კონგრესებში, უღებდნენ უცხოური კლინიკების კარებს, 1960 წელს ხანგრძლივი ვადით მიიწვიეს ინგლისში, სადაც საჩვენებელი ოპერაციაც კი ჩაატარა.

მიხეილ ჩაჩავამ ეპოქა შექმნა და იგი ერთერთი ბრწყინვალე ვარსკვლავია იმ თანავარსკვლავედში, რასაც მისი წინამორბედნი წარმოადგენდნენ.

უმაღლესი საწვლელბლების მაშინდელი კანონმდებლობით 72 წლის ასაკში 1974 წელს, კათედრის მეცნიერ-კონსულტანტად გადაიყვანეს.

გარდაიცვალა 1983 წლის 14 ივნისს.

მიხეილ ჩაჩავას დროს (1971 წელს) კათედრაზე მუშაობდნენ პროფესორები: მარიამ კვიციანი (1927), ლეონიდე დვალი (1967). დოცენტი: ანატოლი ტოგონიძე

სურათი 13. პროფესორი მიხეილ ჩაჩავა

(1949). ასისტენტები: ქეთევან უზნაძე (1959), პარმენ კახიძე (1967), გრიგოლ კუზანოვი (1967), გურამ მაგლობლიშვილი (1968), ვახტანგ მეტრეველი (1968).

პროფესორი ბიორბი ბოჭორიშვილი

1974 წლიდან 1981 წლამდე კათედრას განაგებდა პროფესორი გიორგი ბოჭორიშვილი.

გრიგოლ მუხაძის მოწაფეთა მეორე თაობის გამორჩეული პიროვნება. თბილისის სახელმწიფო ინსტიტუტის კურსდამთავრებული. ინსტიტუტის დამთავრებისთანავე 1941 წელს ფრონტზე გაიწვიეს, სადაც დაკარგა ქვემო კიდური ბარძაყის დონეზე. თვითონვე მოახერხა ჰემოსტაზი ბარძაყის არტერიის დახშობით.

ძლიერი პიროვნება, შეუდრეკელი, ენერგიული. ბრწყინვალე ქირურგი და პედაგოგი, შთამბეჭდავი ლექციებით.

იყო წარმატებული ტრავმატოლოგი. ხშირად, ლექციებზე აწარმოებდა ქირურგიული მანიპულაციების დემონსტრირებას.

სურათი 14. პროფესორები მიხეილ ჩაჩავა და გიორგი ბოჭორიშვილი

მსცოვანი პროფესორი, ქირურგიის პატრიარქი ბატონი გოგი კაკოიშვილი ასე იგონებს პროფესორ ბოჭორიშვილს: „გრიგოლ მუხაძის, დიდი და საყვარელი მოწაფე – ბატონი გოგი (გიორგი) ბოჭორიშვილი – მრავალმხრივი ქირურგი, მეცნიერი და პედაგოგი იყო მისი აღზრდილია ქართველ ექიმთა არაერთი თაობა. იგი უყურადღებოდ არ ტოვებდა საქართველოს არც ერთ კუთხეს და ადგილზე უწევდა დახმარებას პაციენტებს, და გვერდში ედგა რაიონული საავადმყოფოების ქირურგებს, რომელთა უმრავლესობის ქირურგებად ჩამოყალიბების საქმეში ბატონ გოგი ბოჭორიშვილს დიდი ღვაწლი მიუძღვის“.

ბატონი გიორგი მეტად პროდუქტიული მეცნიერი და პედაგოგი იყო. 18 წიგნის ავტორი, რომელთაგან 4 ზოგადი ქირურგიის სახელმძღვანელოა, მათ შორის პრაქტიკული მეცადინეობისათვის განკუთვნილი. ამ წიგნებით მან დიდი სამსახური გაუწია ზოგადი ქირურგიის საგანს.

ერთ-ერთმა პირველმა დანერგა საქართველოში თრომბოემბოლიური დაავადების აქტიური მკურნალობის მეთოდი. განსაკუთრებული ინტერესით შეისწავლიდა ურგენტულ ქირურგიას, სისხლძარღვთა ქირურგიას, დამწვრობასა და მოტეხილობას.

1981 წლიდან გადავიდა ჰოსპიტალური ქირურგიის კათედრის პროფესორად.

რამდენიმე თვის წინ საქართველოს გრ. მუხაძის ქირურგთა ასოციაციამ სპეციალური სხდომა მიუძღვნა და ღირსეულად აღნიშნა ბატონი გოგის დაბადების 100 წლისთავი.

გიორგი ბოჭორიშვილის პერიოდში კათედრაზე მოღვაწეობდნენ პროფესორები: ლეონიდე დვალი, ვახტანგ მეტრეველი, ქეთევან უზნაძე. დოცენტი: ანატოლი ტოგონიძე. ასისტენტები: პარმენ კახიძე, გიორგი კუზანოვი, ოთარ თევდორაძე. უფროსი ლაბორანტი ავთანდილ სალინაძე.

პროფესორი ბივი გონჯილაშვილი

1981 წლიდან 1999 წლამდე ზოგადი ქირურგიის კათედრის გამგე ბატონი ბივი გონჯილაშვილია.

კათედრის გამგედ მის მოსვლას მნიშვნელოვანი დროით უსწრებდა წინ საზოგადოებაში მისი, ქირურგიულ სარბიელზე მოპოვებული ავტორიტეტი და ცნობადობა.

თსუ-ის 1956 წელს დამთავრების შემდეგ გაიარა კლინიკური ორდინატურა მიხეილ ჩაჩავასთან, რის შემდეგაც დამოუკიდებელად გადაეშვა პრაქტიკულ საქმიანობაში, ჯერ აფხაზეთში, სადაც უკვე აწარმოებდა მაშინდელი დროისათვის ქირურგიული ტექნიკის მაღალ პილოტაჟად მიჩნეულ ოპერაციას – კუჭის რეზექციას. მას იყენებდა, როგორც გვემიური ავადმყოფების სამკურნალოდ, ასევე ურგენტულ შემთხვევებში.

გორში, განსაკუთრებულად გაითქვა სახელი, როგორც გულსხმიანობა დასტაქარმა, რომელიც არ უშინდებოდა წინააღმდეგობას, ტაქტიკიანი და ჰუმანურად გადალახავდა მას.

გამბედაობა და ბრძოლის უნარი ყოველთვის ჭარბად ჰქონდა, მაგრამ იღბალიც არ ლალატობდა.

დისერტაციის დაცვის შემდეგ, სამი წელი, საფაკულტეტო ქირურგიის კათედრაზე მოღვაწეობდა პროფესორ ეგნატე ფიფიასთან. ბატონი ეგნატე გამორჩეულად

სურათი 15. პროფესორი გოგი ბოჭორიშვილი

სურათი 16. პროფესორი გივი გონჯილაშვილი

აფასებდა გონჯილაშვილის შესაძლებლობებს, იმდენად რომ, როცა მის ვაჟიშვილს პროფესორ ვახტანგ ფიფიას აპენდიციტიმა შემოუტია გივის დაავალა ოპერაციის წარმოება.

1972 წლიდან ბატონი გივი სისხლის გადასხმის ინსტიტუტის ქირურგიულ სამსახურს ხელმძღვანელობს. აქ, მისი საქმიანობის სფეროს დაემატა ქირურგიის უმძიმესი მიმართულება პორტული ჰიპერტენზია, ამ პერიოდში აქტიურად თანამშრომლობდა პროფესორ პაციორასთან და კიმ ცაცანიდთან მოსკოვის პორტული ჰიპერტენზიის ცენტრში.

ჰქონდა ორიგინალური ნოვაციები. მაგალითად ღვიძლის, უკანა სეგმენტებით, გადანაცვლება რეტროპერიტონულ სივრცეში პორტა-კავალური ანსტომოზების შექმნის მიზნით, ეს მეთოდი დაინერგა მოსკოვის პორტული ჰიპერტენზიის ცენტრში.

ბატონი გივი ვრიგოლ მუხაძის სკოლის მესამე თაობად თვლიდა თავს. უშუალო მასწავლებლებად მიხილ ჩაჩავა და ეგნატე ფიფია ეამყებოდა.

ბატონი გივი თვითნაბადი, ღვთისგან ხელდასხმული ბედნიერი ქირურგი იყო.

ბედნიერი იყო პირად ცხოვრებაშიც. ოჯახი ქალბატონ დეზი ჩაგანავასთან შექმნა და მასთან ერთად მამულს სამი სასიქადულო შვილი აღზარდა, რომელთაც ქართული საზოგადოება კარგად იცნობს.

პოეზიის მოყვარული, თვითონ პოეტური სულის მქონე, ვაჟა-ფშაველას აღმერთებდა განსაკუთრებით უყვარდა ვაჟას ლექსი „ვედრება“, ქირურგის სული ტრიალებს ამ ლექსშიო მეტყვოდა.

გასულ წელს თებერვალში 90 წლის გივი გონჯილაშვილი შვილების და შვილიშვილების გარემოცვაში მიიცვალა, შეუერთდა მის წინამორბედ დასტაქართა, მასწავლებელთა ბრწყინვალე თანავარსკვლავედს.

პროფესორ გონჯილაშვილის დროს კათედრაზე სხვადასხვა დროს მოღვაწეობდნენ პროფესორები: ლეონიდე დვალი, ვახტანგ მეტრეველი, ქეთევან უზნაძე, გურამ მაგლობლიშვილი, ნუგზარ ტოგონიძე, თამაზ ჩხიკვაძე. დოცენტები: გიორგი კუზანოვი, ოთარ თევდორაძე, ილია ჭანუყვაძე. ასისტენტები: ვასილ არჩვაძე, გია ბარამიძე, იოსებ მაგლობლიშვილი. უფროსი ლაბორანტი ავთანდილ სალინაძე.

პროფესორი თამაზ ჩხიკვაძე

1999 წლიდან 15 წლის განმავლობაში კათედრას, რომელსაც შემდგომ დაერქვა ზოგადი ქირურგიის დეპარტამენტი, უძღვებოდა პროფესორი თამაზ ჩხიკვაძე, მან პირველმა დანერგა კლინიკაში ექსტრაკორპორალური დეტოქსიკაციის მეთოდი - ჰემოსორბცია და გაწოვადი საკერი მასალის ამიცელონის გამოყენება. მისი რედაქტორობით და მონაწილეობით კათედრის წევრებმა გამოსცეს „ზოგადი ქირურგიის“ სახელმძღვანელო.

კათედრა დღეს

ყოველწლიურად 1000 სტუდენტი გაივლის ორ სემესტრიან სასწავლო კურსს.

ამჟამად, 320 უცხოენოვანი, 21 რუსულენოვანი, 110 საზოგადოებრივი მედიცინის და 520 მედიცინის ფაკულტეტის სტუდენტი გადის ფუნდამენტური საგნის „ზოგადი ქირურგიის კურსს“.

კათედრაზე ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში შესრულებულია 21 სამეცნიერო შრომა, რომელთაგან 4 უცხოეთის პრესტიჟულ ჟურნალებშია გამოქვეყნებული, ერთი მონოგრაფია ამერიკის შეერთებულ შტატებში გამოიცა 2016 წელს. კათედრის თანამშრომლები მოღვაწეობენ რესპუბლიკურ და უცხოური ჟურნალების სარედაქციო კოლეგიებში. თავის დროს კათედრის ახლანდელი თანამშრომლების მიერ საქართველოში პირველად დაინერგა მკერდის ლიმფური სადინრის დრენირების მეთოდი, ენტირალური კვების ორგინალური მეთოდი, საზარდულის თიაქარკვეთის ნოვაციები. კათედრის თანამშრომელი აწარმოებდა სხივური ტრავმით გამოწვეული დაავადებების მეცნიერულ კვლევასა და მკურნალობას. ამჟამად, საბჭოზე დამტკიცებულია და მუშავდება ექსპერიმენტული კვლევის სამი სადოქტორო დისერტაცია.

დღეს დეპარტამენტი განთავსებულია რესპუბლიკური საავადმყოფოს ბაზაზე და თვითონ არ არის კლინიკის სტრუქტურაში. იმედი გვაქვს, რომ ეს დროებითი მდგომარეობაა.

მინდა აღვნიშნო უანგარო დახმარება რაც დეპარტამენტს გაუწია პროფესორმა გია ნემსაძემ. უკვე მეოთხე წელია მის ბაზას ვიყენებთ კლინიკური სწავლებისათვის,

სურათი 17. ზოგადი ქირურგიის კათედრა (1997). პროფესორები: გივი გონჯილაშვილი, თამაზ ჩხიკვაძე, გურამ მგალობლიშვილი; დოცენტები; დავით ხაზარაძე, ვასილ არჩვაძე; კათედრის ლაბორანტი დავით ჯიქია; ორდინატორი მამუკა გონჯილაშვილი. განყოფილების გამგეები: ზურაბ თურმანიძე, კახა ჭუბაბრია; კლინიკის ექიმები: მალალო ლორთქიფანიძე, მანანა არაბიძე, ჯამბულ ბარბაქაძე, თეიმურაზ კანდელაკი, თამილა სუმბაძე, ვაჟა ლორია, ნიკა გოჩაშვილი, გიორგი უთურგაშვილი, გიორგი თურმანიძე.

იგი სასწავლო პროცესშიცაა ჩართული და ლექციებსაც უკითხავს სტუდენტთა გარკვეულ კატეგორიას. ასევე, მადლიერებას გამოვხატავ უნივერსიტეტის საპატიო პროფესორის ელგუჯა გოცირიძის მიმართ,

ლუდუშაურის სახელობის კლინიკაში ჩვენი სტუდენტებისთვის პრაქტიკული მეცადინეობის პირობების შექმნისათვის. ასეთივე მადლიერებით მოვიხსენიებ თბილისის სიტი მედიკალის და პინეოს კლინიკებს.

სურათი 18. ზოგადი ქირურგიის კათედრა დღეს (თსსუ ზოგადი ქირურგიის დეპარტამენტი, 2018); პროფესორი ილია ჭანუყვაძე, ასოცირებული პროფესორი ვასილ არჩვაძე, ასისტენტ-პროფესორები: ნანა ხოტენაშვილი, დავით ჯიქია, სასწავლო ნაწილის ხელმძღვანელი: როსტომ ცხვედიანი; მოწვეული პროფესორები: გიორგი კაკოიშვილი, დავით ხაზარაძე, მოწვეული პედაგოგები: გია თაბერძე, გიორგი მერაბიშვილი, თეა ზურაბიშვილი.